

Милисав Савић
Читајући Хомера,
последњи пут

Библиотека
Златно руно

Уредник
Љјко Божовић

Ликовни уредник
Душан Шевић

Миљисав Савић

Читајући Хомера, последњи пут

Архипелаг
Београд, 2026.

Четрдесети дан

Четрдесетог дана од бекства из зараженог града дошао сам до закључка: треба га ликвидирати. То је то, друге нема. Претходних дана носио сам се са идејом, разрађујући разне опције, да би га требало развластити и, у најгорем случају, ухапсити. Времена за субверзивне сањарије имао сам напретек. Које су ми, морам да признам, пријале.

Да, треба га ликвидирати.

Ово сам гласно изговорио, сам, испред старе сеоске куће, загладан у воз који је милео у дну долине. Воз ме је подсећао да зараза не може трајати вечито.

Но, да бисмо наставили причу, вратимо се на њен почетак. На први дан.

На корицама:
Бојан Џодан, *Трава и камен*,
фотографија, детаљ, августа 2025.

1. Кућица у недођији

У кућицу на ободу шуме, коју сам изнајмио преко огласа, довео ме је син власника. Студент права. Име му је Страхина. Слабо памтим имена, али ово сам одмах упамтио.

Поздравио ме је с „Професоре“, што је био знак да зна ко сам. Бар у елементарним цртама.

Девојка му је у затвору. Већ три дана штрајкује глађу, каза.

Тек реда ради упитах зашто су му девојку затворили. Одговор беше онакав какав сам очекивао. Девојка није поштовала полицијски час и приликом хапшења насрнула је на полицајца, изгребавши му лице.

Полиција тврди да је девојка повредила око полицајцу. Које, по очекиваном саопштењу, може лако изгубити.

Полиција је девојку крвнички пребила, поломивши јој вилицу и леву руку којом се штитила од удараца.

Слегих раменима, испустивши једно „ех“, као знак саосећања.

Око поноћи пробуди ме лавез паса из суседног дворишта. Потраја добрих пола сата. На кога су и зашто пси лајали, могао сам само да претпоставим. Можда на вука, медведа, лисицу, јазавца, дивљу свињу. Или на окаснелог ловца, шумара, берачицу шумског воћа, печурака и лековитих трава, дрвосечу на повратку из планине.

Иако по престанку лавеза дуго нисам заспао, оглашавање паса ми је пријало. Стварало је осећај да нисам сам и да би ме пси заштитили од провалника, мада овде није било живе душе, прва кућа, па и мог изнајмљивача, налазила се у варошици у долини, на сат хода.

Заспах тек пред зору.

2. Жена Са Извора

С терасе куће пружа се поглед на врхове планине, ту и тамо прикривене снегом, иако је април поодмакао.

То је Урвина, рече Страхина.

Планина коју је познати епски јунак изабрао да на њој, остарео, умре, додадох.

Обрадовах се кад у спаваћој соби у дрвеном сандуку пронађох десетак књига. У журби, бежећи из града, нисам у пртљаг ставио ниједну књигу. Све наслове из сандука већ сам био прочитао. Углавном се радило о обавезној школској лектури. Највише се обрадовах Хомеровој *Илијади* и *Одисеји* и *Антилохији српских епских ђесама*.

Насумично отворих *Одисеју* и прочитах неколико одломака из завршних певања о обрачуну Одисеја с просцима.

Из кошмарног сна пробудише ме пси, негде пред зору. Лавез им беше утишан, али потраја дуже него претходне ноћи. Устадох из кревета, понех ћебе, узех боцу вина и упутих се према извору, у густој шуми, при дну падине. Код извора присних. Сањао сам Жену с једног другог извора. Изронивши из воде, Жена затражи гутљај два вина. Налазио сам се – нема сумње – на улазу у свет мртвих. У Хад. Пси на појаву жене преплашено зарежаше, па се нагло утишаше.

Жени не видиш лице, у сенци је, на месечини беласају њене масивне бујине, у дну њибуха, око изворка, црни се бусенчић коврцаве њраве. Преметнуо си се у њевца. Пред очима њи је њвој уд, набрекле црвене љавице.

Ето, покушавам да испишем шта сам сањао, прелазим на друго лице, просто да одвојим себе из сна од оног из стварности, трудим се да у опису будем што краћи а уверљивији, мада је то тешко изводљиво, сан тражи посебну лексику и синтаксу, у игри је свих свих пет чула, биће шест, шесто је чуло сна.

„Дођи, мој златокоси дечачићу“, шапћуће жена, ти и јеси – постојаше свесни – дечачић, прилазиш јој, пребациш кошуљу преко главе, искачу једре дојке, уснама јој сисаш најпре леву па десну брадавицу, мириш на презрело, ошело трошје, а онда се зариваш у жену, дубоко, дубоко, она је масна земља, ти рало. И одмах почнеш да ридаш из себе семе, црвено, у налећима, семе се разлива између жениних ноћу, ствара се пошок, како ошче, све се више увећава, постојаше набујала речица, ваља дрвље и камење. „Косо моја свиловића“, шапћуће жена провлачећи ти прсте мазно кроз косу. И ти кукурикнеш из свега гла-са, брда одјекују, о, жено, дародавко живојца, извору сласи, Боже велики и једини, хвала ти што си ми подарио ове пре-нућке милине, над ланином Урвином разбокорио се црвени облак, рађа се зора, одјекују мишраљези, ори се песма – усмјаше гласни и презрени на свешу.

„Чича, зар ме се не сећаш?“ тиша те жена, усмјаше и при-дружује се девојкама изод крошњавих ораха, са чијих грана се њишу омче, има их десет, свима су на главе навучене кошуље, стомаци и међуножја голи.

„Сећам те се, Меланија, јебала си се с процима моје мајке. Давала си ичке бојашама и моћницима: сеоском поју, пар-тијском секретару, учитељу, а нас сиротињу си ошављала сувој курца.“

„Али, мој драги Телемаше, па колико си ја поја издркао на мене? Како си само уживао, слађе нешто да си ме стварно јебао.“

Назива те Одисејевим сином, који јој је намакнуо, као и ошалим девет слушкињама, конопац на враћ. Али ошкуд десет девојака изод ораха? Једна носи офуцану зашворску униформу и ти закључујеш да је то Страхина девојка. Иако је никад ниси видео.

„Како можеш да ме обесиш кад никад ниси пожелео да ми видиш лице? Бездушан си као Хомер, посветио ми је тек два-три стиха, а мојим друћама исте судбине ни име није поменуо. Да ли се се бар пошудио да сазнаш зашто Хомер није сачувао живој девојкама које су забављале Пенелопине проци, као што је сачувао певачу Фемију, певач је процима ошворио душу, што је горе од што што смо ми давале ичке? А тиша је са студенткињом коју ће иакође обесити, да ли си бар њено име сазнао, ако ниси покушао да је стиснеш?“

„Жено, ма ко си, одакле ти идеја да ја, с душом у носу, моћу да стиснем било кога. Ни за тиша се ја више, болесни старац, не тишам. Па ни за Хомерова имена“, одбрусиш љутиш. Сад говориш као старац, што и јеси.

„Душа ти у носу, а мало пре си ме разваљивао као пошув. Себична цукело од старкеље, никад се нису ни пошудио да сазнаш моје име, а колико поја сам те пришустила међу ноће“, узвратиш жештоко жена, пре нешто што свињар Еумеј измакне столичнице изод девојака.

Будиш се у ужасу, али са уздићућим пенисом. Што се теби рејко дојаћа. Ошкак те је урекла Она о којој те тек биш речи.

3. Није ми први пут да сањам Жену Са Извора

Још сам под утиском ноћашњег сна.

Жену Са Извора сањао сам само још једном, пре четрдесетак година, у затвору у који сам доспео као вођа студентског бунта.

Добар део дана проводио сам у кревету, читајући Хомерову *Илијад*у и *Одисеју*, које сам пронашао у затворској библиотеци.

Сан сам укратко препричао, ујутру, мојим другарима и сапатницима из студентског бунта, Турчину, Револуцији и Грбавку.

Утомили људи поређаној испред сџолова са чинијама прасејине и крчазима вина, са циџанским оркестром у позадини који свира и пева свадбарске песме налази се и Жена с доњим крајем конојлане кошуље пребачене преко лица.

„Намришени, зар ме се не сећаш?“ љуши се испод кошуље.

„Сећам те се, Меланија!“

Називаш је – објашњаваш зајворским цимерима – по Меланији, Пенелопиној слушкињи, која је блудничила с џросцима.

„Наравно да ме се сећаш, драћи Телемаше, јер си ја још ноћас издркао на мене! Све у сласи, мада си љушио у себи крике задовољства, да не би пробудио цимере. И сад хоћеш да ме бездушно сирељаш. Без мрвице кајања!“

„Бесијиднице и дрољо, мораш да умреш. Ми, револуционари, сиворићемо друштво у којем ће сваки дечачић лако моћи да дође до љичке.“

„Е, мој Намришенико! Тешко теби уколико почнеш да љољављаш свеи сирељајући курве! А штиа ћеш са осџалим олошем, љири љутиа џорим од мене? И кад, мали мој комесарчићу, хоћеш да свеи учиниш бољим, љраведнијим и срећнијим, јеси ли размишљао о џоме да ли ће и свака жена моћи да лако дође до курца? Јебала сам се штио сам била жељна курца. Восџодској курца. Досадили су ми курчеви сиромаша, кврџави, усукани. Прљави, који су ми љреносили љицајзле и љриџер. Била сам жељна чисте, сџиенске џосељине, досџа ми је било да се ваљам џо ливади где су ми љузицу љецакали мрави. Прижељкивала сам да ме заљџусне мирис скуџоцених љарфема умесџо одвратио ракијској загаха. Сви су ми љребацивали кошуљу преко џлаве, као да су се сџидели да им љољедом у лице док су као живоџиње дахџали нага мноме, љушила сам се борећи се за дах, а они су мислили да исџушџам крике задовољства, заривајући се у мене као да сам иловача.“

„Не, јебала си се да би удовољила боџџиима и моћнима.“

„Реци ми, леџи мој Намришенико, да ли џи се лице развукло у осмех док си ми сџермом љунио љичку?“

„Пусџио бих те, Меланија, али револуција не зна за сузе. Између револуције и љичке љрави револуционар увек бира револуцију. Једино штио мођу да учиним јесџе да џи не љприредим џрозну смрти: да те не унаказујемо као љвој браџи Меланији или да те не вешамо, не бих волео да те видим како висиш уџишана“, кажеш, дајући знак сирељачком сџроју за љаљбу.

Циџани певају: „Данас ми се мајка удаје.“ Из миџраљеза сукља сџерма. Твоја сџерма. Река џусте сџерме. Која надире међу женине раширене ноје.